EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME
EUROPSKI SUD ZA LJUDSKA PRAVA

PRVI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 770/12
Slaven RUKAVINA
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Prvi odjel), zasjedajući 6. siječnja 2015. u vijeću u sastavu:

Isabelle Berro, *predsjednica*,
Elisabeth Steiner,
Khanlar Hajiyev,
Mirjana Lazarova Trajkovska,
Linos-Alexandre Sicilianos,
Ksenija Turković,
Dmitry Dedov, *suci*,
i Søren Nielsen, *tajnik Odjela*,

uzimajući u obzir gore navedeni zahtjev podnesen 17. prosinca 2011.,
uzimajući u obzir očitovanje koje je dostavila tužena Vlada,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelj zahtjeva, g. Slaven Rukavina, hrvatski je državljanin koji je rođen 1964. godine i živi u Zagrebu.

2. Hrvatsku Vladu („Vlada“) zastupala je njezina zastupnica, gđa Š. Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenice predmeta, kako su ih iznijele stranke, mogu se sažeti kako slijedi.

4. Dana 7. srpnja 2007. godine, podnositelj je sklopio brak s gđom S.L.

5. Dana 22. kolovoza 2007. godine, S.L. je rodila njihovu kćer L.R.

6. Dana 4. svibnja 2009. godine, S.L. je, optužujući podnositelja za nasilje u obitelji, napustila bračni dom i preselila se u sigurnu kuću. Pritom je povela njihovu kćer sa sobom.

1. Parnični postupak radi razvoda braka i odlučivanja s kojim će roditeljem dijete živjeti

7. Dana 10. lipnja 2009. godine, S.L. je podnijela tužbu protiv podnositelja Općinskom sudu u Sesvetama tražeći razvod braka, te da njihova kćer živi s njom.

8. Nakon rasprave održane u prisutnosti stranaka i predstavnika Centra za socijalnu skrb Sesvete, dana 18. lipnja 2009. godine Općinski je sud donio rješenje o tome s kojim će roditeljem dijete privremeno živjeti i susretima i druženjima, do donošenja pravomoćne presude po S.L.-inoj tužbi. Konkretno, sud je privremeno dijete povjerio S.L. i podnositelju odredio susrete i druženja kojim mu je dopustio susrete s kćeri dvaput mjesečno u trajanju od tri sata u prostoru udruženja Djeca prva. Podnositelj zahtjeva je podnio žalbu.

9. Dana 5. listopada 2009. godine, Općinski je sud održao raspravu na kojoj se podnositelj nije protivio razvodu, ali je od suda zatražio da njegova kćer živi s njim. Na istoj je raspravi sud odlučio uputiti stranke na obvezni postupak posredovanja u skladu sa zakonom. Točnije, stranke su upućene Centru za socijalnu skrb Sesvete u svrhu pokretanja tog postupka.

10. Nakon što je postupak posredovanja završen, dana 14. prosinca 2009. godine, Centar je podnio svoj izvještaj sudu u kojem je naveo da pomirenje stranaka nije moguće i ustvrdio da se stranke nisu mogle usuglasiti oko roditeljske skrbi i susreta i druženja s njihovom kćeri.

11. Na raspravi održanoj 27. siječnja 2010. godine, sud je saslušao stranke i pozvao Centar za socijalnu skrb Sesvete da iznese svoju preporuku u pogledu povjeravanja podnositeljeve kćeri i (opsega) susreta i druženja s drugim roditeljem.

12. Dana 2. ožujka 2010. godine, Županijski sud u Zagrebu ukinuo je prvostupanjsko rješenje od 18. lipnja 2009. godine (vidi stavak 8. gore) i predmet vratio na suđenje prvostupanjskom sudu smatrajući da taj sud nije dao dostatno obrazloženje za svoju odluku. Županijski je sud posebice utvrdio da nije ponuđeno obrazloženje za privremeno povjeravanje djeteta S.L. te nije vidio nikakav razlog zašto bi se susreti i druženja podnositelja s njegovom kćeri trebali odvijati pod nadzorom.

13. U ponovljenom je postupku dana 19. travnja 2010. godine Centar za socijalnu skrb Sesvete obavijestio sud da ne može dati zatraženu preporuku (vidi stavak 11. gore) te da u svakom slučaju oni više nisu nadležni za taj predmet jer je S.L. promijenila adresu te je predmet prešao u nadležnost Centra za socijalnu skrb Trešnjevka. Svejedno je predložio da se obje stranke podvrgnu psihijatrijskom vještačenju.

14. Dana 28. travnja 2010. godine, Općinski je sud pozvao Centar za socijalnu skrb Trešnjevka (dalje u tekstu: „lokalni centar za socijalnu skrb“ ili „Centar“) da iznese svoju preporuku u pogledu (opsega) podnositeljevih susreta i druženja i načina na koji bi se trebali ostvarivati.

15. Dana 6. svibnja 2010. godine, Centar je preporučio da podnositelj ostvaruje pravo na susrete i druženja pod nadzorom svake srijede od 17:00 do 19:00 u prostorijama druge udruge. Centar je objasnio da je nadzor nužan jer je u tijeku kazneni postupak protiv podnositelja zbog nasilničkog ponašanja u obitelji (vidi stavke 43.-46. dolje) i jer je potrebno provesti psihijatrijsko vještačenje oba roditelja.

16. Na raspravi održanoj 11. svibnja 2010. godine, podnositelj je predložio da dijete živi s njim ili, alternativno, da mu se odobre susreti i druženja bez nadzora, u njegovom domu, u trajanju od tri sata dvaput tjedno, kao i svakog drugog vikenda i pola svih blagdana.

17. Na raspravi održanoj 11. lipnja 2010. godine, stranke su se složile da će podnositelj imati susrete i druženja sa svojom kćeri dvaput tjedno u trajanju od dva sata pod nadzorom.

18. Dana 14. lipnja 2010. godine, sud je odlučio zatražiti zajednički nalaz i mišljenje vještaka za psihologiju i psihijatriju.

19. Na raspravi održanoj 8. rujna 2010. godine, podnositelj je predložio da se njegovi susreti i druženja prošire sa dva na četiri sata tjedno te također da bi trebao imati susrete sa svojom kćeri svaki drugi vikend.

20. Dana 18. studenoga 2010. godine, vještaci za psihologiju i psihijatriju podnijeli su svoj zajednički nalaz i mišljenje. Preporučili su da se skrbništvo dodijeli S.L. te da podnositelj ostvaruje susrete i druženja sa svojom kćeri četiri puta tjedno u trajanju od dva sata i trideset minuta te dva sata i trideset minuta na službene blagdane i druge važne dane (rođendani i slično), sve pod nadzorom.

21. Dana 9. prosinca 2010. godine, lokalni je centar za socijalnu skrb podnio svoje primjedbe na nalaz i mišljenje vještaka kritizirajući raspored susreta i druženja koji su predložili vještaci s objašnjenjem da je neostvariv. Također je dodao da vještaci nisu objasnili zašto bi podnositelj trebao ostvarivati susrete i druženja pod nadzorom.

22. Na raspravi održanoj 14. prosinca 2010. godine, podnositelj se usprotivio mišljenju vještaka u dijelu u kojem su preporučili povjeravanje djeteta S.L. i nadzirane susrete i druženja između njega i njegove kćeri. Također je podnio mišljenje dobiveno od drugog vještaka za psihologiju.

23. Istog je dana Općinski sud donio novo rješenje kojim se privremeno uređuje s kojim će roditeljem dijete živjeti te susreti i druženja. Konkretno, sud je ponovno privremeno povjerio dijete S.L. i podnositelju odredio pravo na susrete i druženja s kćeri dvaput tjedno (utorkom i četvrtkom od 16:00 do 18:30) pod nadzorom. Podnositelj zahtjeva je podnio žalbu.

24. Na raspravi održanoj 14. siječnja 2011. godine, sud je saslušao vještaka za psihijatriju koji je pripremio ranije spomenuti zajednički nalaz i mišljenje od 18. studenoga 2010. godine (vidi stavak 20. gore).

25. Dana 1. veljače 2011. godine, Županijski sud u Zagrebu je ukinuo prvostupanjsko rješenje od 14. prosinca 2010. godine (vidi stavak 23. gore) i vratio predmet na ponovno suđenje.

26. U nastavljenom je postupku 9. ožujka 2011. godine Općinski sud u Sesvetama donio još jedno rješenje kojim se privremeno uređuje s kojim će roditeljem dijete živjeti i pravo na susrete i druženja čiji je sadržaj bio identičan sadržaju rješenja od 14. prosinca 2010. godine (vidi stavak 23. gore). Podnositelj zahtjeva je podnio žalbu.

27. Dana 14. ožujka 2011. godine, podnositelj je zatražio izuzeće prvostupanjskog suca pojedinca koji je vodio predmet. Rasprava zakazana za 22. ožujka 2011. godine stoga je odgođena dok Županijski sud u Zagrebu ne odluči o podnositeljevom zahtjevu za izuzeće suca. Dana 13. svibnja 2011. godine taj je sud odbio podnositeljev zahtjev.

28. Dana 7. srpnja 2011. godine, multidisciplinarni tim vještaka kojeg su činili psiholog, psihijatar, pedijatar i socijalni radnik podnio je svoj nalaz i mišljenje o fizičkom i mentalnom zdravlju podnositeljeve kćeri u kojem je zaključio da je zdrava, no da inzistiranje njezine majke na veganskoj prehrani predstavlja opasnost za njezin normalan psihofizički razvoj. Nalaz i mišljenje je pribavljen na zahtjev lokalnog centra za socijalnu skrb zbog podnositeljevih tvrdnji da je S.L. emocionalno zlostavljala njihovu kćer i ugrožavala njezino zdravlje time što joj je nametala vegansku prehranu.

29. Dana 13. rujna 2011. godine, Županijski je sud u Zagrebu ukinuo prvostupanjsko rješenje od 9. ožujka 2011. godine (vidi stavak 26. gore) i vratio predmet na ponovno suđenje. Ponovno je utvrdio da prvostupanjsko rješenje nije bilo dostatno obrazloženo.

30. U ponovljenom je postupku rasprava zakazana za 14. studenoga 2011. godine odgođena zbog odsutnosti suca koji je vodio predmet.

31. Dana 25. studenoga 2011. godine, Općinski je sud u Sesvetama donio novo rješenje kojom se privremeno uređuje s kojim će roditeljem dijete živjeti i pravo na susrete i druženja na način koji je identičan prethodnim dvama rješenjima tog suda (vidi stavke 23. i 26. gore).

32. Na raspravi održanoj 19. prosinca 2011. godine sud je, u skladu s prijedlogom podnositelja - s kojim se predstavnik lokalnog centra za socijalnu skrb složio - odlučio zatražiti nalaz i mišljenje drugog vještaka u pogledu povjeravanja podnositeljeve kćeri i njezinih susreta i druženja s roditeljem s kojim ne živi.

33. Dana 31. siječnja 2012. godine, Županijski je sud u Zagrebu, nakon žalbe podnositelja, još jednom ukinuo prvostupanjsko rješenje od 25. studenoga 2011. godine (vidi stavak 31. gore) i vratio predmet na ponovno suđenje.

34. Dana 26. ožujka 2012. godine, Općinski je sud održao raspravu na kojoj je saslušao stranke i predstavnika lokalnog centra za socijalnu skrb.

35. Na toj je raspravi Općinski sud donio još jedno rješenje kojim se privremeno uređuje s kojim će roditeljem živjeti podnositeljeva kćer i pravo na susrete i druženja, ali na način koji se razlikuje od prethodna tri rješenja suda (vidi stavke 23., 26. i 31. gore). Sud je prvo, kao i ranije, privremeno povjerio podnositeljevu kćer njezinoj majci S.L. Drugo, u razdoblju od 28. ožujka do 31. svibnja 2012. godine, sud je podnositelju odredio pravo na susrete i druženja kojim mu je dopušten kontakt s kćeri dvaput tjedno (utorkom i četvrtkom od 16:00 do 18:30) pod nadzorom zaposlenika centra za socijalnu skrb, te također bez nadzora svaki petak od 15:00 do 20:30 te za vrijeme sljedećih vikenda: 20.-22. travnja, 4.-6. svibnja i 18.-20. svibnja 2012. godine. Obje su strane podnijele žalbu protiv tog rješenja.

36. Na sljedećoj raspravi održanoj 31. svibnja 2012. godine, Općinski je sud donio novo rješenje kojim se privremeno uredilo podnositeljevo pravo na susrete i druženja. Sud je podnositelju odredio susrete i druženja dvaput tjedno (utorkom i četvrtkom od 16:00 do 18:30) pod nadzorom zaposlenika centra za socijalnu skrb, te bez nadzora svaki drugi vikend od 15:00 petkom do 19:00 nedjeljom. Podnositelj zahtjeva je podnio žalbu.

37. Dana 4. lipnja 2012. godine, Općinski je sud zaprimio zajednički nalaz i mišljenje psihijatra, psihologa i defektologa. Vještaci su preporučili da se podnositeljeva kćer povjeri njemu, a da se majci odobre opsežni susreti i druženja.

38. Dana 11. rujna 2012. godine, Županijski je sud u Zagrebu ukinuo prvostupanjska rješenja od 26. ožujka i 31. svibnja 2012. godine (vidi stavke 35.-36. gore) i vratio predmet na ponovno suđenje.

39. U ponovljenom postupku, na raspravi održanoj 12. listopada 2012. godine, Općinski sud u Sesvetama saslušao je vještake za psihijatriju i psihologiju koji su pripremili nalaz i mišljenje od 4. lipnja 2012. godine (vidi stavak 37. gore). Nakon saslušanja vještaka, predstavnik lokalnog centra za socijalnu skrb složio se s njihovom preporukom i predložio da sud podnositelju povjeri dijete, a majci odredi opsežne susrete i druženja.

40. Presudom od 25. listopada 2012. godine Općinski je sud u Sesvetama naposljetku odlučio da će podnositeljeva kćer živjeti s njim te odredio S.L. susrete i druženja koji bi se trebali ostvarivati svakog utorka i četvrtka od 15:00 do 19:00, svaki drugi vikend od petka u 15:00 do nedjelje u 18:00, svaki drugi državni praznik od 10:00 do 19:00 te pola zimskih, ljetnih i proljetnih praznika. U isto je vrijeme sud donio rješenje kojim se privremeno uređuje s kojim će roditeljem dijete živjeti i susreti i druženja, na način naveden u presudi, sve dok ta presuda ne postane pravomoćna.

41. Dana 9. studenoga 2012. godine, S.L. je podnijela žalbu protiv te presude.

42. Presudom od 19. veljače 2013. godine Županijski sud u Zagrebu odbio je žalbu i potvrdio prvostupanjsku presudu, koja je time postala pravomoćna.

2. Ostali relevantni postupci

(a) Kazneni postupak protiv podnositelja zbog nasilničkog ponašanja u obitelji

43. 2009. godine Općinsko državno odvjetništvo u Sesvetama podnijelo je optužni prijedlog protiv podnositelja Općinskom sudu u Sesvetama zbog kaznenog djela nasilničkog ponašanja u obitelji koje je navodno počinio na štetu S.L. u razdoblju od listopada 2006. godine do svibnja 2009. godine.

44. Presudom od 13. svibnja 2011. godine, Općinski je sud u Sesvetama oslobodio podnositelja. Sud je utvrdio da podnositelj nije počinio čine nasilja za koje je bio optužen. U svojoj je presudi sud također naveo da je kazneni postupak protiv podnositelja imao značajnu ulogu u sporu oko toga s kojim će roditeljem dijete živjeti te da je S.L. taj postupak koristila kako bi podnositelja prikazala kao nasilnu osobu i neodgovornog oca nedostojnog te uloge te kako bi mu time spriječila održavanje susreta i druženja s kćeri.

45. Nakon žalbe državnog odvjetnika, 5. srpnja 2012. godine Županijski sud u Bjelovaru ukinuo je prvostupanjsku presudu i predmet vratio na ponovno suđenje.

46. Čini se da je postupak trenutno u tijeku pred Općinskim sudom u Sesvetama kao prvostupanjskim sudom.

(b) Kazneni postupak protiv podnositelja zbog klevete

47. 2010. godine S.L. je Općinskom sudu u Sesvetama podnijela privatnu tužbu protiv podnositelja u kojoj ga je optužila za klevetu. S.L. je posebice tvrdila da ju je u svojim brojnim izjavama za medije podnositelj prikazivao kao mentalno bolesnu osobu, osobu s kojom „nešto nije u redu“, fanatika i zagovornicu ekofeminizma.

48. Općinski sud u Sesvetama osudio je podnositelja 22. studenoga 2011. godine, no drugostupanjski je sud naknadno ukinuo tu presudu nakon žalbe podnositelja i predmet je vraćen na ponovno suđenje.

49. U ponovljenom je postupku dana 3. rujna 2013. godine Općinski sud u Sesvetama oslobodio podnositelja, a tu je presudu potvrdio Županijski sud u Rijeci 8. siječnja 2014. godine.

PRIGOVORI

50. Podnositelj je prigovarao na temelju članka 8. Konvencije da u gore navedenim parničnim postupcima radi razvoda braka i odlučivanja s kojim

će roditeljem dijete živjeti domaći sudovi nisu postupali žurno te da je za vrijeme tih postupaka prvostupanjski sud opetovano privremeno povjeravao dijete njegovoj bivšoj supruzi te nalagao da svi ili neki od njegovih susreta i druženja s kćeri budu nadzirani.

51. Podnositelj je nadalje prigovarao na temelju članka 14. Konvencije da je bio diskriminiran na temelju spola.

52. Također je prigovarao na temelju članka 10. Konvencije zbog svoje kaznene osude za klevetu.

53. Uz to, podnositelj je prigovarao na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije zbog nepoštenosti gore navedenih parničnih postupaka za razvod i odlučivanja s kojim će roditeljem dijete živjeti.

54. Također je prigovarao na temelju članka 13. u vezi s člankom 8. Konvencije da na raspolaganju nije imao učinkovito pravno sredstvo za prigovor povrede njegovog prava na poštivanje njegova obiteljskog života, odnosno sredstvo koje bi spriječilo uzastopno vraćanje predmeta na ponovno suđenje.

55. Konačno, podnositelj se također pozvao na članke 3., 4., 5. i 17. Konvencije bez dodatnog objašnjenja tih prigovora.

PRAVO

A. Navodna povreda članka 8. Konvencije

56. Podnositelj zahtjeva je prigovorio da su domaći sudovi u gore navedenim parničnim postupcima radi razvoda i odlučivanja s kojim će roditeljem dijete živjeti povrijedili njegovo pravo na poštivanje njegova obiteljskog života: (a) time što im je trebalo više od tri godine i šest mjeseci da donesu pravomoćnu presudu o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, (b) time što su opetovano privremeno povjeravali njegovu kćer njezinoj majci iako je ona djelovala na štetu djeteta time što ju je, primjerice, prehranjivala u skladu s veganskom prehranom, (c) i time što su opetovano nalagali da se svi ili neki od njegovih susreta i druženja s njegovom kćeri odvijaju pod nadzorom, što je narušilo privatnost njegovih obiteljskih odnosa. Pozvao se na članak 8. Konvencije čiji mjerodavni dio glasi:

> „1. Svatko ima pravo na poštovanje (...) obiteljskog života.
>
> 2. Javna se vlast neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala kao i radi zaštite prava i sloboda drugih.“

57. Vlada je osporila dopuštenost ovog prigovora na tri temelja. Tvrdili su da podnositelj nije iscrpio domaća pravna sredstva, da nije bio žrtva

povrede kojoj prigovara i da je, u svakom slučaju, prigovor očigledno neosnovan.

1. Tvrdnje stranaka

58. Vlada je prvo tvrdila da je podnositelj mogao podnijeti zahtjev za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, pravno sredstvo koje je Sud priznao kao učinkovito u pogledu prigovora protiv Hrvatske vezanih uz duljinu trajanja postupka. On to, međutim, nije učinio te time nije iscrpio domaća pravna sredstva.

59. Nadalje su ustvrdili da se podnositelja ne može smatrati žrtvom povrede kojoj prigovara jer je za vrijeme spornih postupaka, u kojima mu je konačno povjerena kćer, održavao redovite susrete i druženja s njom te je s njom živio od studenoga 2012. godine (vidi stavak 40. gore).

60. Vlada je također istaknula da su postupcima kojima prigovara trajali tri godine i osam mjeseci na dvije razine nadležnosti, zbog čega je ovaj predmet sličan predmetima *Trdan i Ć. protiv Slovenije* (br. 28708/06, 7. prosinca 2010.) i *Z. protiv Slovenije* (br. 43155/05, 30. studenoga 2010.) u kojima su sporni postupci za povjeravanje djeteta trajali tri godine i deset mjeseci u jednom predmetu te tri godine i pet mjeseci u drugom, također na dvjema razinama nadležnosti. U tim predmetima Sud također nije utvrdio povredu članka 8. Konvencije. Vlada je nadodala da su postupci u ovom predmetu bili veoma složeni i osjetljivi, da su svojim ponašanjem stranke značajno pridonijele njihovu trajanju te da nije bilo značajnih odgoda koje se mogu pripisati domaćim vlastima.

61. Podnositelj zahtjeva nije dostavio nikakav odgovor na očitovanje Vlade.

2. Ocjena Suda

(a) Uvodne napomene

62. Sud ističe da podnositelj nije prigovorio samo dužini trajanja postupka o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti, koji je konačno završio u njegovu korist, već i rješenjima o privremenom povjeravanju djeteta i susretima i druženjima koja su donesena za vrijeme tog postupka, pri čemu je opetovano odlučivano da će njegova kćer živjeti s njegovom bivšom ženom te je bilo naloženo da se njegovi susreti i druženja s kćeri odvijaju pod nadzorom. Međutim, Sud također ističe da niti jedna od tih odluka o privremenom povjeravanju djeteta i susretima i druženjima, iako su bile odmah ovršive, nikad nije postala pravomoćna, s obzirom da ih je sve ukinuo drugostupanjski sud nakon podnositeljevih žalbi. Nadalje, čak i da su te privremena rješenja postala pravomoćna, njih bi u svakom slučaju zamijenila konačna presuda o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti i susretima i druženjima. Stoga je glavno pitanje u ovom predmetu duljina trajanja postupka o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti. Preostali

prigovori podnositelja na temelju članka 8. Konvencije, prvenstveno oni koji se odnose na rješenja o privremenom povjeravanju djeteta i susretima i druženjima, smatraju se obuhvaćenima njegovim glavnim prigovorom.

(b) Mjerodavna načela

63. Sud ponavlja da je uzajamno uživanje roditelja i djeteta u međusobnom društvu predstavlja temeljni element „obiteljskog života“ u smislu članka 8. Konvencije (vidi, među ostalim izvorima, *Olsson protiv Švedske (br. 1)*, 24. ožujka 1988., stavak 59., Serija A br. 130, i *Gluhaković protiv Hrvatske*, br. 21188/09, stavak 54., 12. travnja 2011.).

64. Iako je primarni cilj članka 8. zaštititi pojedinca od proizvoljnog djelovanja tijela javne vlasti, uz to postoje i pozitivne obveze svojstvene djelotvornom „poštivanju“ obiteljskog života (vidi, među ostalim izvorima, *Marckx protiv Belgije*, 13. lipnja 1979., stavak 31., Serija A br. 31, i *Gluhaković*, citirano gore, stavak 55.). Nadalje, iako članak 8. ne sadrži izričite postupovne zahtjeve, postupak donošenja odluka mora biti pošten i takav da pruža dužno poštivanje interesima koje štiti članak 8. (vidi *Buscemi protiv Italije*, br. 29569/95, stavak 58., ESLJP 1999-VI; i *T.P. i K.M. protiv Ujedinjene Kraljevine* [VV], br. 28945/95, stavak 72., ESLJP 2001-V (izvaci)).

65. S obzirom da djelotvorno poštivanje obiteljskog života zahtijeva da se o budućim odnosima između roditelja i djeteta odluči isključivo s obzirom na sve relevantne okolnosti, a ne samo prolaskom vremena (vidi *Diamante i Pelliccioni protiv San Marina*, br. 32250/08, stavak 177., 27. rujna 2011.), neučinkovito, i posebice, vođenje postupka o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti sa zastojima, može dovesti do kršenja pozitivnih obveza na temelju članka 8. Konvencije (vidi *Eberhard i M. protiv Slovenije*, br. 8673/05 i 9733/05, stavak 127., 1. prosinca 2009., i *S.I. protiv Slovenije*, br. 45082/05, stavak 69., 13. listopada 2011.) jer postupovni zastoj može dovesti do *de facto* odluke o predmetnom pitanju (vidi *H. protiv Ujedinjene Kraljevine*, 8. srpnja 1987., stavak 89., Serija A br. 120). Stoga u predmetima vezanima uz odnos pojedinca s njegovim ili njezinim djetetom postoji obveza primjene iznimne revnosti s obzirom na opasnost da s prolaskom vremena može doći do *de facto* odluke o tom pitanju. Ta obveza, koja je odlučujuća pri ocjenjivanju je li predmet ispitan u razumnom roku u skladu s člankom 6. stavkom 1. Konvencije, također čini dio postupovnih zahtjeva sadržanih u članku 8. (vidi, primjerice *Süß protiv Njemačke*, br. 40324/98, stavak 100., 10. studenoga 2005., i *Strömblad protiv Švedske*, br. 3684/07, stavak 80., 5. travnja 2012.).

66. Stoga je u predmetima poput ovoga jedna od zadaća Suda ispitati, uzimajući u obzir složenost predmeta i ponašanje domaćih vlasti, jesu li navodni zastoji u postupku odlučivanja o tome s kojim će roditeljem dijete živjeti doveli do *de facto* odluke o predmetnom pitanju.

(c) Primjena navedenih načela na ovaj predmet

67. Sud prvo ističe da je sporni postupak trajao tri godine i osam mjeseci te da su u njemu bile uključene dvije razine nadležnosti. Tijekom tog razdoblja domaći su sudovi ispitali središnje pitanje povjeravanja djeteta i susreta i druženja i donijeli odluke o privremenom povjeravanju djeteta i rasporedu susreta i druženja.

68. Sud primjećuje da nije bilo nikakvih značajnih razdoblja neaktivnosti od strane pravosudnih i socijalnih vlasti. Upravo suprotno, činjenice predmeta pokazuju značajnu postupovnu aktivnost od strane tih vlasti za vrijeme cijelog postupka. Posebice, osim u ljetnim razdobljima, nije bilo razdoblja dužeg od dva mjeseca, a da nije donesena odluka ili održana rasprava. Sve u svemu, domaći su sudovi održali jedanaest rasprava, zatražili tri vještačenja i donijeli trinaest odluka (sedam je donio prvostupanjski sud i šest drugostupanjski). Samo su dvije rasprave odgođene: jedna zbog zahtjeva podnositelja za izuzeće suca (vidi stavak 27. gore) i druga zbog odsutnosti suca koji je vodio predmet (vidi stavak 30. gore).

69. Sud nadalje ističe da je pred domaćim sudovima bio težak zadatak odlučivanja kojem će roditelju povjeriti podnositeljevu kćer. To pokazuje činjenica da se mišljenje centra za socijalnu skrb o tom pitanju mijenjalo s vremenom (vidi stavke 15., 21. i 39. gore) te da su se mišljenja raznih vještaka o tome razlikovala (vidi stavke 20. i 37. gore). Sud stoga utvrđuje da se predmet mora smatrati složenim i osjetljivim, što svakako doprinosi duljini trajanja postupka (vidi *Z. protiv Slovenije*, citirano gore, stavak 153.).

70. Što se tiče glavnog pitanja o utjecaju duljine trajanja postupka na obiteljski život podnositelja, Sud prvo primjećuje da u razdoblju između pokretanja postupka i studenoga 2012. godine (vidi stavke 7. i 40. gore) podnositelj nije živio sa svojom kćeri te da su njihovi susreti i druženja bili u potpunosti ili dijelom nadzirani. Međutim, podnositelj nije tvrdio da su ti susreti i druženja ikada bili ometani, niti za to postoje ikakvi dokazi. Štoviše, ne može se reći da je kontakt podnositelja i njegove kćeri bio ograničen u mjeri koja bi mogla imati nepopravljive posljedice za njihov odnos jer mu je s vremenom kćer povjerena da živi s njim (vidi, *a fortiori*, *Z. protiv Slovenije*, citirano gore, stavci 154.-155.). Prema tome, duljina trajanja postupka u ovom predmetu nije uzrokovala *de facto* odluku o pitanju s kojim bi roditeljem trebala živjeti podnositeljeva kćer.

71. Uzimajući u obzir sudsku praksu Suda po tom pitanju (vidi, *a fortiori*, *Trdan i Ć.*, citirano gore) iz navedenog slijedi da je ovaj prigovor nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. (a) Konvencije kao očigledno neosnovan te ga je stoga potrebno odbaciti na temelju članka 35. stavka 4.

72. S obzirom na taj zaključak, nije potrebno ispitivati preostale prigovore o nedopuštenosti koje je iznijela Vlada (vidi stavke 57.-59.).

B. Navodna povreda članka 13. Konvencije

73. Podnositelj je također prigovarao da na raspolaganju nije imao učinkovito pravno sredstvo za prigovor povrede njegova prava na poštivanje njegova obiteljskog života, odnosno sredstvo koje bi spriječilo uzastopno vraćanje predmeta na ponovno suđenje. Pozvao se na članak 13. u vezi s člankom 8. Konvencije. Članak 13. glasi kako slijedi:

Članak 13.

„Svatko čija su prava i slobode koje su priznate u ovoj Konvenciji povrijeđene ima pravo na djelotvorna pravna sredstva pred domaćim državnim tijelom, čak i u slučaju kada su povredu počinile osobe koje su djelovale u službenom svojstvu."

74. Vlada ponavlja svoju gore navedenu tvrdnju (vidi stavak 58.) da je podnositelj na raspolaganju imao učinkovito sredstvo ispravljanje navodne povrede njegova prava na poštivanje njegova obiteljskog života, pri čemu, kako je već navedeno gore (vidi stavak 61.) podnositelj nije dostavio odgovor na očitovanje Vlade.

75. Sud ponavlja da taj članak zahtijeva pravno sredstvo u domaćem pravu samo kad pojedinac ima „dokazivu tvrdnju" da je jedno od njegovih ili njezinih prava ili sloboda navedenih u Konvenciji povrijeđeno (vidi, primjerice *Boyle i Rice protiv Ujedinjene Kraljevine*, 27. travnja 1988., stavak 52., Serija A br. 131). Međutim, s obzirom na gornje zaključke prema kojima glavni prigovor podnositelja na temelju članka 8. Konvencije nije dopušten kao očigledno neosnovan (vidi stavke 67.-71. gore), Sud smatra da se njegov povezani prigovor na temelju članka 13. Konvencije ne može smatrati „dokazivim" u smislu sudske prakse Suda. Iz toga slijeda da je ovaj prigovor također nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. (a) Konvencije kao očigledno neosnovan te ga je stoga potrebno odbaciti na temelju članka 35. stavka 4.

C. Ostale navodne povrede Konvencije

76. Podnositelj je također prigovarao na temelju članka 10. zbog svoje osude za klevetu u kaznenom postupku (vidi stavak 48. gore), na temelju članka 14. zbog svoje diskriminacije na temelju spola i na temelju članka 6. stavka 1. Konvencije zbog nepoštenosti gore navedenog parničnog postupka za skrbništvo i prava pristupa. Konačno, također se pozvao na članke 3., 4., 5. i 17. Konvencije bez dodatnog objašnjenja za te prigovore.

77. Što se tiče prigovora na temelju članka 10. Konvencije, Sud ističe da je podnositelj s vremenom oslobođen u kaznenom postupku zbog kojeg prigovara (vidi stavak 49. gore). Što se tiče prigovora podnositelja na temelju članka 6. stavka 1. i članka 14., Sud ističe da je parnični postupak zbog kojeg podnositelj prigovara također završio odlukom u njegovu korist

(vidi stavke 40. i 42. gore). Preostali su prigovori podnositelja na temelju članaka 3., 4., 5. i 17. Konvencije nepotkrijepljeni.

78. Iz toga slijeda da je ovaj dio zahtjeva nedopušten na temelju članka 35. stavka 3. (a) Konvencije kao očigledno neosnovan te ga je stoga potrebno odbaciti na temelju članka 35. stavka 4.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

utvrđuje da je zahtjev nedopušten.

Søren Nielsen	Isabelle Berro
Tajnik	Predsjednica

© Ured zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava. Sva prava pridržana.